

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ Ε & ΣΤ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Εισηγήτρια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΟΥΛΗ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΠΕ04-05

ΣΤΟΧΟΙ

Γενικός σκοπός: υποστήριξη εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό της διδασκαλίας τους με στόχους:

- Προώθηση ανακαλυπτικής, διερευνητικής και κοινωνικής/συνεργατικής μάθησης οι οποίες στηρίζονται σε μαθητοκεντρικά παιδαγωγικά πρότυπα, μέσω πρακτικών που προάγουν και αξιοποιούν την αυτενέργεια, την ανακάλυψη την έκφραση, διατύπωση, επιχειρηματολογία και τεκμηρίωση των προσωπικών απόψεων και αντιλήψεων ή συμπερασμάτων.
- Ανάπτυξη δημιουργικών δραστηριοτήτων μέσα στην τάξη, οι οποίες θα παρακινούν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και θα καλλιεργούν την κριτική σκέψη, αξιοποιώντας τα βιώματα, τις εμπειρίες και τις ικανότητες των μαθητών, σε σχέση με την ηλικία τους, για την πρόσληψη, οργάνωση, ανάλυση και ερμηνεία του γεω-περιβάλλοντος και του γεωγραφικού χώρου.
- Χρήση όσο το δυνατόν περισσότερων εποπτικών διδακτικών μέσων για την υποστήριξη του μαθήματος και τη συνδρομή των ΤΠΕ για τη διεύρυνση των χρησιμοποιούμενων διδακτικών – εποπτικών μέσων.

ΣΤΟΧΟΙ

- Αξιοποίηση του στοιχείου της παρατήρησης και της άντλησης στοιχείων από το άμεσο περιβάλλον και τη διασύνδεση της αποκτηθείσας γνώσης με γεγονότα και φαινόμενα της καθημερινής ζωής και πρακτικής.
- Διάθεση χρόνου για δραστηριότητες ανακεφαλαίωσης, αναπλαισίωσης της γνώσης και αναστοχασμού.
- Ανάπτυξη δυνατότητας μεταφοράς εφαρμογής της αποκτηθείσας γνώσης και πρακτικής σε άλλους γνωστικούς χώρους και τη χρήση της διαθεματικής προσέγγισης και των συνθετικών εργασιών για την άντληση πληροφοριών (και) από άλλους γνωστικούς χώρους.
- Επίτευξη της δυνατότητας οι μαθητές/τριες να μαθαίνουν στο σχολείο, χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουν σε εξωσχολική βοήθεια.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

- Γεωγραφία, Μαθαίνω την Ελλάδα Ε΄ Δημοτικού, (βιβλίο μαθητή) έκδοση 2016, τεύχος 1, Αντίτυπα 122.000, ΙΤΥΕ Διόφαντος, κωδικός βιβλίου: 0-10-0194, ISBN: 978-960-06-2571-4.
- Γεωγραφία, Μαθαίνω την Ελλάδα Ε΄ Δημοτικού, (τετράδιο εργασιών) έκδοση 2016, τεύχος 1, Αντίτυπα 125.000, ΙΤΥΕ Διόφαντος, κωδικός βιβλίου: 0-10-0108, ISBN: 978-960-06-2572-1.
- Γεωγραφία, Μαθαίνω για τη Γη ΣΤ΄ Δημοτικού (βιβλίο μαθητή) έκδοση 2015, τεύχος 1, Αντίτυπα 111.000, ΙΤΥΕ Διόφαντος, κωδικός βιβλίου: 0-10-0153, ISBN: 978-960-06-2616-2.
- Γεωγραφία, Μαθαίνω για τη Γη ΣΤ΄ Δημοτικού (τετράδιο εργασιών) έκδοση 2012, τεύχος 1, Αντίτυπα 129.000, ΙΤΥΕ Διόφαντος, κωδικός βιβλίου: 0-10-0154-01-2012, ISBN: 978-960-06-2617-9.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Εξετάστηκε αν:

Το μαθησιακό περιεχόμενο σχετίζεται με άξονες όπως:

- Θέση
- Τόπος
- Χώρος
- Κλίμακα
- Αλληλεξάρτηση/ Αλληλεπίδραση
- Φυσικές και Ανθρωπογενείς διαδικασίες
- Περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις και
- Πολιτισμική κατανόηση και διαφοροποίηση

Εξασφαλίζεται με βάση τη διάταξη του περιεχομένου:

- Η συνέχεια στην εξέταση εννοιών και σχέσεων της γεωγραφίας
- Η συνέχεια της διδαχθείσας ύλης στο Δημοτικό Σχολείο

Οι διδακτικές ενότητες είναι στοχοθετημένες με σαφήνεια επιδιώκοντας:

- Ανάπτυξη χωρικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων επικοινωνίας
- Απόκτηση βασικών γεωγραφικών γνώσεων και διαδικασιών
- Ανάπτυξη αξιών/ στάσεων και συμπεριφορών σε σχέση με την αειφορία, την πολυπολιτισμικότητα & την ευρωπαϊκή ή παγκόσμια πολιτειότητα.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Οι συμπεριλαμβανόμενες δραστηριότητες:

- Συνδέουν τη γνώση με γεγονότα και φαινόμενα της καθημερινής ζωής και πρακτικής.
- Λαμβάνουν υπόψη ή αξιοποιούν τα βιώματα και τις εμπειρίες των μαθητών.
- Διευκολύνουν τη διερευνητική / εποικοδομητική μάθηση.
- Προωθούν την ανάπτυξη ικανοτήτων σε όλους τους τομείς (γνωστικό συναισθηματικό, ψυχοκινητικό).
- Προωθούν την ανάπτυξη της χωρικής σκέψης / χωρικών ικανοτήτων.
- Ενθαρρύνουν τη χρήση ποικίλου υλικού (γραπτά κείμενα, αεροφωτογραφίες, χάρτες, ψηφιακό υλικό κ.α.) για τη μελέτη των γεωγραφικών θεμάτων.
- Συνδέουν τη Γεωγραφία με αντικείμενα /μαθήματα διαφορετικού περιεχομένου (διαθεματικότητα).
- Συμπεριλαμβάνουν ομαδικές εργασίες (projects), απόλυτα συνδεδεμένες με επίκαιρα ζητήματα μέσω των οποίων θα διδάσκονται ευρύτερες ενότητες με περισσότερο βιωματικό τρόπο, όπου θα αποφεύγονται επαναλήψεις, επικαλύψεις, «άχρηστη ύλη» και ταυτόχρονα θα λειτουργούν και ως μέσο αξιολόγησης.
- Χρησιμοποιούν case studies (μελέτη παραδειγμάτων).
- Αξιοποιούν ποικίλες πηγές για τη συλλογή θεμάτων της Γεωγραφίας και
- Χρησιμοποιούν συστηματικά το χάρτη για την άντληση / ερμηνεία πληροφοριών καθώς και για εφαρμογές.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

- Ελήφθησαν ΑΡΚΕΤΑ υπόψη στην τελική πρόταση εξορθολογισμού συγκεκριμένες προτάσεις, βάσει των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, για τη βελτίωση της συμβατότητας του υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού με το αντίστοιχο νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Δράση 6.1).
- Επιπρόσθετα έγινε και αντιπαραβολή – σύγκριση του υφιστάμενου εκπαιδευτικού υλικού με τα ΝΠΣ, το οποίο αξιοποιήθηκε για τη διαμόρφωση της τελικής πρότασης εξορθολογισμού της διδακτέας ύλης.

Αναγκαιότητα

- Το διδακτικό αντικείμενο της **Γεωγραφίας**, αποτελεί **διεπιστημονικό** γνωστικό αντικείμενο μάθησης, επειδή αντλεί το περιεχόμενό του από τις Φυσικές επιστήμες (Γεωλογία, Μετεωρολογία, Ωκεανογραφία κτλ.) και από τις Κοινωνικές (Ιστορία, Οικονομία, Κοινωνιολογία κτλ.). Βασικό άξονα μελέτης συνιστά ο χώρος εντός του οποίου κατοικεί ο άνθρωπος, ο οποίος και τον οργανώνει, αναπτύσσοντας σε αυτόν τις δραστηριότητές του και δημιουργώντας τον πολιτισμό του. Επιπρόσθετα τον μετασχηματίζει ή τον αλλάζει με βάση τις ανάγκες του, αλλά και αντίστροφα διαφοροποιεί τις ανάγκες του και προσαρμόζεται σε αυτόν με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου. Επομένως, σκοπός της Γεωγραφίας είναι να βοηθήσει τους μαθητές να οικοδομήσουν βασικές έννοιες προκειμένου να κατανοήσουν τις σχέσεις και τις αλληλεξαρτήσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος. Από την άλλη, επειδή η Γεωγραφία εξετάζει θέματα τα οποία αφορούν τη ζωή του ανθρώπου στον σύγχρονο κόσμο, ο οποίος χαρακτηρίζεται από συνεχή εξέλιξη και αλληλεξάρτηση, συνδέεται με την κοινότητα και τη ζωή σε αυτή.

Αναγκαιότητα....

- Για το λόγο αυτό ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων στη Γεωγραφία των Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού, θα πρέπει να γίνεται με βασικό οδηγό την ανάπτυξη της χωρικής σκέψης των μαθητών στο πλαίσιο πάντα των δυνατοτήτων που επιτρέπει η ηλικία και το αναπτυξιακό τους επίπεδο.
- Επιπρόσθετα, ανάγκη για αναδιάρθρωση και εξορθολογισμό της διδακτέας ύλης αποτελεί και η πίεση που αισθάνονται οι δάσκαλοι για να καλύψουν την ευρύτητα όλων των γνωστικών αντικειμένων του Δημοτικού σχολείου χωρίς να έχουν την απαιτούμενη εξειδίκευση, όπως συμβαίνει με τις ειδικότητες στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Συνιστάται:

- Η αποφυγή στείρας ονοματολογίας.
- Να δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της αντίληψης του χώρου.
- Ο συνδυασμός της μελέτης του χάρτη με εργασία εκτός τάξης (ακόμα και στην αυλή του σχολείου) και γενικότερα με βιωματικές δραστηριότητες.
- Η προσπάθεια χρήσης του κατάλληλου γεωγραφικού λεξικού και αντιστοίχισης στοιχείων από κάθε είδους αναπαραστάσεις με γεωγραφικά στοιχεία της πραγματικότητας, κατά τη διαδικασία περιγραφής τοπίων, δορυφορικών εικόνων, χαρτών, φωτογραφιών και γενικά εποπτικού υλικού.
- Η χρήση εφαρμογών λογισμικού στις ενότητες που χρειάζεται (π.χ. Google Earth, Google maps), ώστε να δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να κάνουν την μετάβαση από την πραγματικότητα στην αναπαράσταση και αντιθέτως.
- Ο συνδυασμός Φυσικής Γεωγραφίας, Ανθρωπογεωγραφίας και η Περιβαλλοντικής Γεωγραφίας.
- Η προσπάθεια εντοπισμού από τους μαθητές διαφορών και ομοιοτήτων μεταξύ των ανθρώπων, των τόπων, του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτισμού κάθε περιοχής.

Συνιστάται.....:

- Η προσπάθεια περιγραφής από τους μαθητές της διαδικασίας αλληλεπίδρασης ανθρώπου και περιβάλλοντος κάθε τόπου.
- Η δυνατότητα των μαθητών να κάνουν εκτιμήσεις για διαφορετικές χωρικές κλίμακες – από το προσωπικό και τοπικό στο εθνικό και παγκόσμιο.
- Η γνώση να μην περιορίζεται μόνο στο πού βρίσκονται οι τόποι, αλλά να επεκτείνεται στο γιατί βρίσκονται εκεί, αν υπάρχουν κανόνες στην κατανομή τους, πώς και γιατί αλλάζουν αυτά τα πρότυπα κατανομής και ποιες επιπτώσεις έχουν για τους ανθρώπους και το περιβάλλον αυτές οι αλλαγές.
- Το μάθημα να έχει πάντα διερευνητικό χαρακτήρα και η έρευνα να βασίζεται σε πραγματικούς τόπους.
- Η έρευνα να περιλαμβάνει και την εργασία στο σπίτι, ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών.
- Το μάθημα να περιλαμβάνει όσο το δυνατό επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής με εφαρμογή των νέων γνώσεων.

Σημαντικές Επισημάνσεις - Προσδοκώμενα

Σχεδιασμός διδασκαλίας με τρόπο ώστε οι μαθητές με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής στο Δημοτικό να είναι ικανοί να:

- αντλούν εκείνες τις πληροφορίες από διάφορα είδη χαρτών ώστε να περιγράφουν τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά ενός φυσικού τοπίου της Ελλάδας και του κόσμου συνολικά και κατά ήπειρο,
- περιγράφουν τη φυσιογνωμία των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της Ελλάδας και των ηπείρων και ταυτόχρονα να κάνουν συγκρίσεις και να βρίσκουν τις μεταξύ τους σχέσεις,
- διαβάζουν κλιματικούς χάρτες, απαριθμώντας βασικά χαρακτηριστικά από κάθε τύπο κλίματος μιας περιοχής της Ελλάδας και του κόσμου,
- χρησιμοποιούν διάφορες πηγές (χάρτες, πίνακες, γραφήματα, σχεδιαγράμματα) για να περιγράφουν κατανομές και σχέσεις των φυσικών και ανθρωπογενών χαρακτηριστικών της Ελλάδας και των ηπείρων,
- αναπτύξουν ικανότητες που να τους επιτρέπουν να παρατηρούν, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν μορφές και φαινόμενα στην επιφάνεια της γης που αφορούν αλληλεπιδράσεις φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, αναφέροντας παραδείγματα για να εξηγήσουν τις αλληλεξαρτήσεις φυσικού περιβάλλοντος και ανθρωπίνης δραστηριότητας σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο,

Σημαντικές Επισημάνσεις – Προσδοκώμενα

Οι μαθητές να είναι ικανοί να:

- χρησιμοποιούν κατάλληλο λεξιλόγιο για να περιγράψουν ένα φυσικό τοπίο,
- συμμετέχουν υπεύθυνα και να συνεργάζονται προκειμένου να συλλέξουν και οργανώσουν πληροφορίες και παρουσιάσουν τις εργασίες τους προφορικά, γραπτά ή δημιουργώντας κολλάζ ή αφίσες,
- αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ για να αναζητήσουν, συλλέξουν και οργανώσουν δεδομένα,
- αναπτύξουν στάσεις και να χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους συμπεριφορές που συμβάλλουν στη προστασία του περιβάλλοντος και στην προοπτική της αειφόρου ανάπτυξης, αξιολογώντας ταυτόχρονα αξιολογούν αν και κατά πόσο ανθρώπινες συμπεριφορές συμβάλλουν αντίστοιχα και
- συνειδητοποιήσουν τη σημασία της συλλογικής δράσης σε τοπική, εθνική και παγκόσμια κλίμακα για την επίλυση προβλημάτων.

Σημαντικές Επισημάνσεις – Προσδοκώμενα...

Παράλληλα με την επίτευξη των παραπάνω στόχων, θα πρέπει ο σχεδιασμός της διδασκαλίας της Γεωγραφίας να συμβάλλει στην καλλιέργεια οριζόντιων ικανοτήτων των μαθητών όπως:

- επικοινωνία (ομιλία, ακρόαση, ανάγνωση, γραφή, διάλογος, βιωματικό παιχνίδι),
- χρήση ποικίλων πηγών και εργαλείων,
- συνεργασία με άτομα και ομάδες,
- κριτική ικανότητα μέσω επεξεργασίας πληροφοριών, δημιουργικής επινόησης και επίλυσης προβλημάτων
- κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη,
- εξοικείωση με τις ΤΠΕ και με τις Φυσικές Επιστήμες,
- σεβασμός προς το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
- επαφή με μορφή τέχνης και δημιουργικότητα και
- μεταγνωστικές ικανότητες (να πουν πώς έμαθαν).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός πρόγραμματισμός)

Θα αφιερωθούν 55 διδακτικές ώρες.

- 1 ώρα για κάθε κεφάλαιο όπως αυτά αναφέρονται στο Σχολικό Βιβλίο.
- Ενασχόληση με τις αντίστοιχες δραστηριότητες του Τετραδίου, Εργασιών και εμπλουτισμός ανάλογα με το διαθέσιμο χρόνο από δραστηριότητες εκπαιδευτικών ιστοσελίδων και ΚΓΠΕ.
- Συνιστάται η υλοποίηση δραστηριοτήτων και η αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού, επιλογής του διδάσκοντα, αξιοποίηση του ψηφιακού εξοπλισμού από την πλατφόρμα του ψηφιακού σχολείου, καθώς και αξιοποίηση των ψηφιακών διδακτικών σεναρίων τα οποία αντιστοιχούν στη διδακτέα ύλη από την πλατφόρμα Αίσωπος στο σύνδεσμο:

[http://aesop.iep.edu.gr/senaria?f\[o\]=field_ekp_vathm%3A2&f\[1\]=field_the_matici%3A2751](http://aesop.iep.edu.gr/senaria?f[o]=field_ekp_vathm%3A2&f[1]=field_the_matici%3A2751)

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν το ΝΠΣ το οποίο είναι αναρτημένο στην πλατφόρμα το ψηφιακού σχολείου αναφορικά με τη στήλη των ενδεικτικών δραστηριοτήτων (3^η) και τη στήλη του προτεινόμενου εκπαιδευτικού υλικού (4^η), καθώς επίσης και τον αντίστοιχο αναρτημένο Οδηγό του Εκπαιδευτικού.

Δε θα διδαχτούν

Ενότητα	Αρ.	Τίτλος
Γ. Ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας	42	Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
	43	Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Δ. Ελληνισμός εκτός συνόρων	47	Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες

ΥΛΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΩΡΕΣ
Α. Ενότητα: Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου	1	Ο χάρτης	Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1
	2	Τα είδη χαρτών		1
	3	Η ταυτότητα του χάρτη: Τίτλος και Υπόμνημα		1
	4	Η ταυτότητα του χάρτη: Κλίμακα		1
	5	Προσανατολισμός		1
Σύνολο:				5 ώρες
Β. Ενότητα: Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας	6	Η μορφή και το σχήμα της Ελλάδας	Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1
	7	Η θέση της Ελλάδας		1
	8	Οι ακτές της Ελλάδας		1
	9	Οι θάλασσες της Ελλάδας		1
	10	Μεγάλα νησιωτικά συμπλέγματα και νησιά της Ελλάδας		1
	11	Η ζωή στα νησιά		1
	12	Οι παραθαλάσσιοι οικισμοί της Ελλάδας		1
	13	Τα βουνά της Ελλάδας		1
	14	Οι πεδιάδες της Ελλάδας		1
	15	Η ζωή στα βουνά και στις πεδιάδες		1
	16	Η έννοια του κλίματος – Διαφορές καιρού και κλίματος		1
	17	Το κλίμα της Ελλάδας		1
	18	Καιρός, κλίμα και ανθρώπινες δραστηριότητες		1
	19	Οι ποταμοί της Ελλάδας		1
	20	Οι λίμνες της Ελλάδας		1
	21	Η ζωή στα ποτάμια και τις λίμνες της Ελλάδας		1
	22	Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας		1
	23	Η βλάστηση της Ελλάδας		1
	24	Χαρακτηριστικά οικοσυστήματα της Ελλάδας		1
	25	Αλλαγές στην επιφάνεια της Γης		1
	26	Ο ρόλος των ηφαιστειών και των σεισμών στις αλλαγές της φύσης		1
	27	Οι φυσικές καταστροφές στο χώρο της Ελλάδας		1
Σύνολο:				22 ώρες

Γ. Ενότητα: Το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας	28	Οι Έλληνες: Ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία		Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του	1	
	29	Ο πληθυσμός της Ελλάδας			1	
	30	Η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας		Τετραδίου Εργασιών	1	
	31	Τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας			1	
	32	Οι πόλεις της Ελλάδας			1	
	33	Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας			1	
	34	Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της Ελλάδας			1	
	35	Οι νομοί της Ελλάδας			1	
	36	Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα			1	
	37	Η κτηνοτροφική παραγωγή και η αλιεία στην Ελλάδα			1	
	38	Ο δασικός και ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας			1	
	39	Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα			1	
	40	Οι Υπηρεσίες στην Ελλάδα			1	
	41	Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα			1	
	42	Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Να μη διδαχτεί			ΟΧΙ
	43	Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Να μη διδαχτεί			ΟΧΙ
				Σύνολο:	14 ώρες	
Δ. Ενότητα: Ελληνισμός εκτός συνόρων	44	1. Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον		Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1	
	45	2. Κύπρος: το ανθρωπογενές περιβάλλον			1	
	46	3. Ο ελληνισμός της διασποράς			1	
	47	Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες	Να μη διδαχτεί			
				Σύνολο:	3 ώρες	
				Μερικό σύνολο:	44 ώρες	

Ώρες ανά ενότητα

Ενότητα	Προβλεπόμενες ώρες
Α. Οι χάρτες.	5
Β. Φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας	22
Γ. Ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας	14
Δ. Ελληνισμός εκτός συνόρων	3
Μερικό Σύνολο	44 ώρες

Προτείνεται η υλοποίηση απλών συνθετικών εργασιών διάρκειας 5 ωρών επιλογής του εκπαιδευτικού αναφορικά με το ανθρωπογενές ή το φυσικό περιβάλλον της περιφέρειας που ανήκει το σχολείο σε συνδυασμό με δυνατότητες ανάπτυξης σε σχέση με αυτό (αντίστοιχα). Εναλλακτικά μπορεί να γίνει μια συνολική έρευνα αναφορικά με τις διδαχθείσες ενότητες (Β', Γ' & Δ' και η οποία να αφορά στην περιφέρεια στην οποία ανήκει η σχολική μονάδα.

Επίσης μπορεί να διατεθεί επιπλέον χρόνος έξι (6) ωρών για επαναδιαπραγμάτευση ζητημάτων της ύλης η οποία διδάχτηκε και για τα οποία οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι δυσκολεύουν τους μαθητές τους ή εμπεριέχουν εναλλακτικές αντιλήψεις και ιδέες και δημιουργούν παρανοήσεις.

Γενικό σύνολο: 55 ώρες

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)

- Θα αφιερωθούν 55 διδακτικές ώρες.
- 1 ώρα για κάθε κεφάλαιο όπως αυτά αναφέρονται στο Σχολικό Βιβλίο.
- Ενασχόληση με τις αντίστοιχες δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών και εμπλουτισμός ανάλογα με το διαθέσιμο χρόνο από δραστηριότητες εκπαιδευτικών ιστοσελίδων και ΚΠΕ.
- Συνιστάται η υλοποίηση δραστηριοτήτων και η αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού επιλογής του διδασκόντα, αξιοποίηση του ψηφιακού εξοπλισμού από την πλατφόρμα του ψηφιακού σχολείου καθώς και αξιοποίηση των ψηφιακών διδακτικών σεναρίων τα οποία αντιστοιχούν στη διδακτέα ύλη από την πλατφόρμα Αίσωπος στο σύνδεσμο:

[http://aesop.iep.edu.gr/senaria?f\[o\]=field_ekp_vathm%3A2&f\[1\]=field_thematiki%3A2751](http://aesop.iep.edu.gr/senaria?f[o]=field_ekp_vathm%3A2&f[1]=field_thematiki%3A2751)

- Επιπρόσθετα, οι διδάσκοντες να συμβουλευτούν τις αναρτημένες στο ψηφιακό σχολείο:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ «ΜΙΚΡΟ-ΣΕΝΑΡΙΩΝ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν το ΝΠΣ το οποίο είναι αναρτημένο στην πλατφόρμα του ψηφιακού σχολείου αναφορικά με τη στήλη των ενδεικτικών δραστηριοτήτων (3^η) και τη στήλη του προτεινόμενου εκπαιδευτικού υλικού (4^η), καθώς επίσης και τον αντίστοιχο αναρτημένο Οδηγό του Εκπαιδευτικού.

Δε θα διδαχτούν

Ενότητα	Αρ.	Τίτλος	Παρατήρηση
Β. Το φυσικό περιβάλλον	9	Η ατμόσφαιρα	Υπάρχει παρόμοια ύλη στην Α΄ Γ/σίου.
Δ. Οι Ήπειροι	27	Το κλίμα της Ευρώπης και οι ανθρώπινες δραστηριότητες	Υπάρχει παρόμοια ύλη στην Α΄ Γ/σίου.
	28	Η χλωρίδα και η πανίδα – Η βλάστηση της Ευρώπης	Υπάρχει παρόμοια ύλη στην Α΄ Γ/σίου.

ΥΛΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΩΡΕΣ	
A. Ενότητα: Η Γη ως ουράνιο σώμα	1	Το σχήμα και οι κινήσεις της Γη	Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1	
	2	Οι πόλοι, ο Ισημερινός, οι παράλληλοι κύκλοι και οι μεσημβρινοί της Γης		1	
	3	Οι γεωγραφικές συντεταγμένες της Γης		1	
	4	Ο άξονας και η περιστροφή της Γης – Ημέρα και Νύχτα		1	
	5	Η περιφορά της Γης – Οι εποχές		1	
	6	Το ηλιακό μας σύστημα		1	
	Σύνολο:			6 ώρες	
B. Ενότητα: Το φυσικό περιβάλλον	7	Η κατανομή των ηπείρων και των ωκεανών	Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1	
	8	Ωκεανοί και θάλασσες		1	
	9	Η ατμόσφαιρα		Να μη διδαχτεί, υπάρχει παρόμοια ύλη στην Α' Γ/σίου.	ΟΧΙ
	10	Οι κλιματικές ζώνες της Γης		1	
	11	Ζώνες βλάστησης		1	
	12	Το ανάγλυφο της Γης		1	
	13	Οι μεγάλες οροσειρές, οι μεγάλες πεδιάδες		1	
	14	Τα μεγαλύτερα ποτάμια και οι μεγαλύτερες λίμνες της Γης		1	
	15	Η σημασία του υδρογραφικού δικτύου στη ζωή των ανθρώπων		1	
	16	Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων		1	
17	Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης	1			
Σύνολο:			10 ώρες		
Γ' Ενότητα: Η Γη ως χώρος ζωής του ανθρώπου	18	Η κατανομή του πληθυσμού στη Γη	Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1	
	19	Γλώσσες και θρησκείες		1	
	20	Η ζωή στην έρημο		1	
	21	Η ζωή στις πολικές περιοχές		1	
	22	Η ζωή στα τροπικά δάση		1	
	23	Η ζωή στις εύκρατες περιοχές		1	
Σύνολο:			6 ώρες		

Δ. Ενότητα: Οι ήπειροι	24	Η ΕΥΡΩΠΗ: Η ταυτότητα της Ευρώπης, Η θέση της Ευρώπης		Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών	1
	25	Ο οριζόντιος διαμελισμός της Ευρώπης.			1
	26	Ο κατακόρυφος διαμελισμός της Ευρώπης.			1
	27	Το κλίμα της Ευρώπης και οι ανθρώπινες δραστηριότητες.	Να μη διδαχτεί, υπάρχει παρόμοια ύλη στη Β' Γ/σίου.		ΟΧΙ
	28	Η χλωρίδα και η πανίδα – Η βλάστηση της Ευρώπης.	Να μη διδαχτεί, υπάρχει παρόμοια ύλη στην Β' Γ/σίου.		ΟΧΙ
	29	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Ευρώπης.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (5 ώρες).		1
	30	Πολιτιστικά χαρακτηριστικά των λαών της Ευρώπης.			1
	31	Αξιοθέατα, μνημεία & ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης.			1
	32	Τομείς παραγωγής αγαθών και παροχής υπηρεσιών.			1
	33	Οι σχέσεις των κρατών της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση.		Η προς διδασκαλία ύλη συμπεριλαμβάνεται σε αυτή της Α' Γυμνασίου, η οποία όμως είναι πλέον εμπλουτισμένη και θα διδαχτεί αναλυτικά.	1
	34	ΑΣΙΑ: Η ταυτότητα της Ασίας. Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ασίας.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)		1 + 1
	35	Τα κράτη της Ασίας.			1
	36	Οι κάτοικοι της Ασίας			1
	37	ΑΦΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Αφρικής Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Αφρικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)		1 + 1
	38	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Αφρικής			1 + 1
	39	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Βόρειας Αμερικής Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)		1 + 1
	40	Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής.			1
	41	Τα κράτη της Βόρειας Αμερικής.			1
	42	ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Νότιας Αμερικής. Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Νότιας Αμερικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)		1 + 1
	43	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Νότιας Αμερικής.			1 + 1
44	ΩΚΕΑΝΙΑ : Η ταυτότητα της Ωκεανίας Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ωκεανίας.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)		1 + 1	
45	Τα κράτη και οι κάτοικοι της Ωκεανίας			1 + 1	
			Σύνολο:	28 ώρες	
ΠΡΟΤΑΣΗ	46	ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ: ταυτότητα, θέση, φυσικό περιβάλλον	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (2 ώρες). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Βιβλίο Μαθητή Α' Γυμνασίου, Ενότητα Δ6, σ. 140.	2	
			Γενικό σύνολο:	50 ώρες	

Δ΄ Ενότητα – προσοχή

Δ. Ενότητα: Οι ήπειροι	29	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Ευρώπης.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (5 ώρες).	1	
	30	Πολιτιστικά χαρακτηριστικά των λαών της Ευρώπης.		1	
	31	Αξιοθέατα, μνημεία & ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης.		1	
	32	Τομείς παραγωγής αγαθών και παροχής υπηρεσιών.	Η προς διδασκαλία ύλη συμπεριλαμβάνεται σε αυτή της Α΄ Γυμνασίου, η οποία όμως είναι πλέον εμπλουτισμένη και θα διδαχτεί αναλυτικά.	1	
	33	Οι σχέσεις των κρατών της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση.		1	
	34	ΑΣΙΑ: Η ταυτότητα της Ασίας. Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ασίας.		Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)	1 + 1
	35	Τα κράτη της Ασίας.			1
	36	Οι κάτοικοι της Ασίας			1
	37	ΑΦΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Αφρικής Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Αφρικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)	1 + 1	
	38	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Αφρικής		1 + 1	
	39	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Βόρειας Αμερικής Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)	1 + 1	
	40	Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής.		1	
	41	Τα κράτη της Βόρειας Αμερικής.		1	
	42	ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Νότιας Αμερικής. Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Νότιας Αμερικής.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)	1 + 1	
	43	Οι κάτοικοι και τα κράτη της Νότιας Αμερικής.		1 + 1	
	44	ΩΚΕΑΝΙΑ : Η ταυτότητα της Ωκεανίας Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ωκεανίας.	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (4 ώρες)	1 + 1	
	45	Τα κράτη και οι κάτοικοι της Ωκεανίας		1 + 1	
ΠΡΟΤΑΣΗ	46	ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ: ταυτότητα, θέση, φυσικό περιβάλλον	Να υλοποιηθεί με τη μορφή συνθετικής εργασίας / project (2 ώρες). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Βιβλίο Μαθητή Α΄ Γυμνασίου, Ενότητα Δ6, σ. 140.	2	

Ώρες ανά ενότητα

Ενότητα	Προβλεπόμενες ώρες
A. Η Γη ως ουράνιο σώμα	6
B. Το φυσικό περιβάλλον	10
Γ. Η Γη ως χώρος ζωής του ανθρώπου	6
Δ. Οι Ήπειροι	28
Παρατήρηση: Τα κεφάλαια 29 – 45 να διδαχτούν με τη μορφή συνθετικών εργασιών	(25 ώρες)
+ Ανταρκτική	+ 2
Προτείνεται η υλοποίηση συνθετικών εργασιών διάρκειας 4 - 5 ωρών οι οποίες να αφορούν στο ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τομείς παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών καθώς και περιβαλλοντικά, επίκαιρα και κοινωνικά κ.ά. προβλήματα και θέματα σε καθεμία από τις Ηπείρους. Να προστεθεί και η Ανταρκτική με τη μορφή συνθετικής εργασίας 2 ωρών. Επίσης μπορεί να διατεθεί επιπλέον χρόνος <u>τριών (3) ωρών</u> για επαναδιαπραγμάτευση ζητημάτων της ύλης η οποία διδάχτηκε και για τα οποία οι εκπαιδευτικοί εκτιμούν ότι δυσκολεύουν τους μαθητές τους ή εμπεριέχουν εναλλακτικές αντιλήψεις και ιδέες και δημιουργούν παρανοήσεις.	
Γενικό σύνολο: 55 ώρες	

Σχέδια εργασίας

- Με βάση το ΝΠΣ για κάθε ήπειρο οι μαθητές εκπονούν απλά σχέδια εργασίας και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης τους:
- Κάθε ήπειρος θα αποτελεί ένα σχέδιο εργασίας των μαθητών (ομαδικά - συνεργατικά) όπου η κάθε ομάδα εξετάζει κάθε ήπειρο μέσα από το ρόλο του α) γεωγράφου, β) περιηγητή/ τουρίστα, γ) δημοσιογράφου, δ) οικολόγου/ περιβαλλοντολόγου ε) ιστορικού, κ.ά.
- Όλοι οι μαθητές στο τέλος πρέπει να έχουν συμπληρώσει για κάθε ήπειρο τα βασικά χαρακτηριστικά της (ταυτότητα της ηπείρου). Η παρουσίαση μπορεί να περιλαμβάνει χάρτες της ηπείρου, αφίσες που θα έχουν κατασκευάσει οι μαθητές με τα χαρακτηριστικά της (ζωγραφική, κολάζ, κτλ.), έκθεση φωτογραφιών, ιστορία, πολιτισμό – μουσεία, τέχνη, μουσική, ζωγραφική, θέματα της επικαιρότητας, κ.ά.
- Τα έργα των μαθητών και το υλικό μπορεί να αποτελέσει ένα υλικό για μια έκθεση ή ένα θεατρικό δρώμενο στο σχολείο στο τέλος της χρονιάς.

Μεθοδολογικές οδηγίες συνθετικών εργασιών

(Πηγή: Κλωνάρη, Α. Οδηγός Εκπαιδευτικού ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ, ΝΠΣ, α' αναθεωρημένη έκδοση,

Η μέθοδος των σχεδίων εργασίας (project)^{29/08/2014, ΙΕΠ)}

- Τρόπος ομαδικής διδασκαλίας στην οποία συμμετέχουν αποφασιστικά μαθητές και εκπαιδευτικοί και ίδια η διδασκαλία διαμορφώνεται και διεξάγεται από όλους όσοι συμμετέχουν (Frey 1986).
- Είναι ανοικτή αφήνοντας μεγάλα περιθώρια ελευθερίας στους μαθητές οι οποίοι προτείνουν ένα θέμα το διαμορφώνουν συνεχώς, διεξαγάγουν έρευνα και να αξιολογούν τα βήματα.
- Μπορεί να διαρκέσει από λίγες ώρες μέχρι μια ολόκληρη σχολική χρονιά.

Στάδια:

1. επιλογή θέματος
2. καθορισμός στόχων
3. σχεδιασμός εργασίας και συγκρότηση ομάδων
4. υλοποίηση της εργασίας και παρουσίαση
5. αξιολόγηση

Οκτώ διακριτά βήματα:

1. εντοπισμός θέματος
2. επισήμανση επιμέρους θεμάτων
3. κατανομή του έργου σε υποομάδες
4. ορισμός διαδικασιών, χρονικών ορίων και μορφής παρουσίασης
5. συλλογή και επεξεργασία υλικού
6. φάσεις αλληλοενημέρωσης
7. σύνθεση υλικού
8. παρουσίαση

Μεθοδολογικές οδηγίες συνθετικών εργασιών....

Η μέθοδος των σχεδίων εργασίας (project)

Βασικές αρχές (Χρυσ αφίδης 1996, Χρυσ αφίδης & Κουτσουβάνου 2002, Μάγος 2002):

- Εργασία σε ομάδες.
- Αντιμετώπιση επίκαιρων (τοπικών) προβλημάτων.
- Διερεύνηση στοιχείων σε πολλαπλά μαθησιακά περιβάλλοντα.
- Ενεργός συμμετοχή των μαθητών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση.
- Ελευθερία, πρωτοβουλία, ευελιξία, αυτό-οργάνωση.
- Κίνητρο το ενδιαφέρον του μαθητή – δημιουργική σκέψη.
- Σύνθεση απόψεων και καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων – συνεργασία.
- Άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία – σύνδεση με την καθημερινή ζωή.
- Βιωματική προσέγγιση και
- Διεπιστημονική θεώρηση.

Μεθοδολογικές οδηγίες συνθετικών εργασιών....

Μέθοδος της επίλυσης προβλήματος (problem solving)

- Θεωρεί τη συνθετική εργασία ως ένα πρόβλημα προς επίλυση.

Γενικό πλάνο εργασίας (βλ. αναλυτικότερα Φλογαΐτη 1998):

- Εντοπισμός του προβλήματος.
- Διερεύνηση των αιτιών που το προκαλούν.
- Εντοπισμός των συνεπειών του προβλήματος.
- Καταγραφή των εμπλεκόμενων ομάδων και των αξιών που πρεσβεύουν.
- Καθορισμός στόχων για την επίλυση του προβλήματος.
- Καθορισμός κριτηρίων και αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων:
 - ✓ Τι μπορεί να κάνει η πολιτεία.
 - ✓ Τι μπορούν να κάνουν οι διάφορες ομάδες.
 - ✓ Τι μπορούν να κάνουν οι πολίτες ο καθένας ξεχωριστά.

Μεθοδολογικές οδηγίες συνθετικών εργασιών.... *problem solving...*

Γενικό πλάνο εργασίας....:

- Διερεύνηση των θεσμών, των ομάδων και των φορέων που θα στηρίξουν τις προτεινόμενες λύσεις.
- Επιλογή της καταλληλότερης λύσης και συγκρότηση σχεδίου δράσης.
- Υλοποίηση της δράσης.
- Αξιολόγηση της λύσης και ολοκλήρης της διαδικασίας.
- Η μέθοδος θεωρείται ότι καλλιεργεί ιδιαίτερα την κριτική σκέψη των μαθητών, καθώς τους εμπλέκει σε θέματα αξιών και λήψης αποφάσεων για κρίσιμα θέματα, που συχνά παίρνουν τη μορφή καταστάσεων με διλήμματα και εμπλέκουν κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και άλλους παράγοντες. Εμβαθύνει στις αιτίες κοινωνικών προβλημάτων, διερευνά τις πιθανές λύσεις τους, προτείνει δράσεις και τις αξιολογεί.

Ειδικότερες εκπαιδευτικές στρατηγικές

- η συζήτηση (*discussion*), η οποία μπορεί να είναι μεταξύ ομάδων, ομαδική στην ολομέλεια της τάξης ή δομημένη (*debate*) με βάση προκαθορισμένη μορφή για την ανταλλαγή αντίθετων επιχειρημάτων
- η μελέτη πεδίου (*field trip*), η οποία απαιτεί ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων των μαθητών σε κατάλληλα οργανωμένη δραστηριότητα παρατήρησης και καταγραφής έξω από τη σχολική τάξη (με φύλλα εργασίας, καταμερισμό εργασιών στις ομάδες, λήψη τεκμηρίων και σύνθεση με την επιστροφή στην τάξη)
- το περιβαλλοντικό μονοπάτι (*environmental trail*), μια ειδική περίπτωση μελέτης πεδίου, όταν η διαδρομή είναι προαποφασισμένη, προγραμματισμένη και καλά προετοιμασμένη, τόσο σε φυσικό όσο και σε αστικό περιβάλλον
- η μελέτη περίπτωσης (*case study*), που αναφέρεται στη μελέτη συγκεκριμένων προβλημάτων μιας περιοχής και η οποία απαιτεί διερεύνηση, διατύπωση συμπεράσματος και προτεινόμενες λύσεις
- η χαρτογράφηση εννοιών (*concept mapping*), που απαιτεί την αναπαράσταση των κύριων εννοιών ενός περιβαλλοντικού προβλήματος σε σχήμα με κομβικά σημεία και συνδετικές λέξεις, ώστε να αποδίδονται οι λειτουργικές, ιεραρχικές ή αιτιώδεις σχέσεις των εννοιών
- ο καταιγισμός ιδεών (*brainstorming*), που επιδιώκει την αυθόρμητη έκφραση ιδεών από τους μαθητές, χρήσιμη είτε ως εισαγωγική δραστηριότητα είτε ως δραστηριότητα που θα αποκαλύψει βαθύτερες σχέσεις ενός ζητήματος
- η επισκόπηση (*survey*), μια μορφή έρευνας κατά την οποία οι μαθητές χρησιμοποιούν ερωτηματολόγια ή προσωπικές συνεντεύξεις για να συγκεντρώσουν πρωτογενή στοιχεία

Ειδικότερες εκπαιδευτικές στρατηγικές

- η βιβλιογραφική έρευνα (*library research*), που γίνεται σε οποιαδήποτε πηγή πληροφόρησης, όπως βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια, χάρτες, φωτογραφίες, διαδίκτυο κτλ.
- η πειραματική μέθοδος (*experimental demonstration workshop*), η οποία συμβάλλει στην υιοθέτηση από τους μαθητές των πρακτικών που ακολουθούν οι επιστήμονες για τη διερεύνηση ενός προβλήματος (παρατήρηση, υπόθεση, πείραμα, συμπέρασμα, γενίκευση, εφαρμογή)
- το παιχνίδι ρόλων (*role playing*), όταν οι μαθητές υποδύονται ρόλους συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων σε συνθήκες που προσομοιώνουν μια προβληματική κατάσταση
- η ιστοριογραμμή (*storyline*), όταν οι μαθητές μελετούν ένα πρόβλημα μέσω σειράς «επεισοδίων» είτε αυτά έχουν τη μορφή επισκέψεων είτε προετοιμασμένων συζητήσεων με τεχνητές αφορμές
- τα περιβαλλοντικά παιχνίδια (*simulation and outdoor games*), ιδιαίτερα δημοφιλή στους μαθητές είτε πρόκειται για ηλεκτρονικά παιχνίδια στον υπολογιστή είτε για ομαδικά παιχνίδια στο φυσικό περιβάλλον (βλ. Πρες 1988, Cornell 1994, Κουσουρήs & Παπαδογιαννάκη 2005)
- το δίλημμα (*dilemma*), στρατηγική που μοιάζει με τη δομημένη συζήτηση, αλλά εστιάζει στον συναισθηματικό τομέα και όχι στην ανταλλαγή λογικών επιχειρημάτων
- η ανάλυση & διασαφήνιση αξιών (*values analysis & clarification*), όταν στην προσπάθεια να αποκαλυφθούν οι αξίες των εμπλεκόμενων σε ένα ζήτημα ομάδων τελικά οι μαθητές αποσαφηνίζουν τις δικές τους αξίες
- η έρευνα δράσης (*action research*) και λήψη απόφασης (*decision making*), όταν οι μαθητές σχεδιάζουν σταδιακά τη δράση (με βάση αξίες, δεδομένα, επιπτώσεις κλπ) και ελέγχουν αν υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή της (χρόνος, εμπόδια, ικανότητες κλπ)
- ο περιβαλλοντικός έλεγχος (*environmental audit*), όταν η έρευνα προσανατολίζεται στον έλεγχο της περιβαλλοντικής διαχείρισης ενός χώρου, κτηρίου, σχολείου, επιχείρησης κλπ.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ
ΚΑΛΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ